

Cvičebnice tvůrčího psaní

I Shakespeare nějak začal...

Alžběta Bublanová a Andrea Selzerová

GRADA®

E

T

U

I

H

C

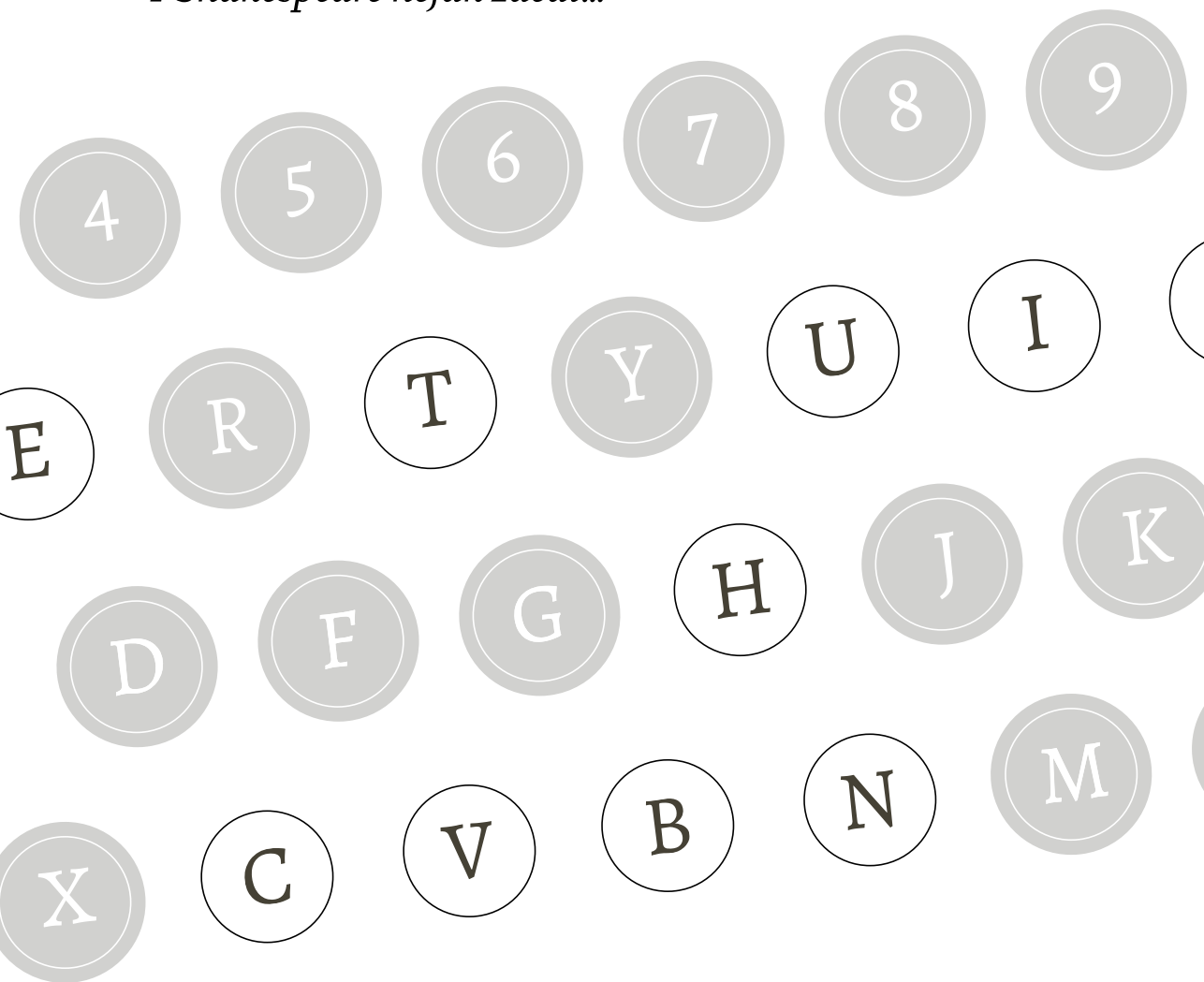
V

B

N

Cvičebnice tvůrčího psaní

I Shakespeare nějak začal...

Alžběta Bublanová a Andrea Selzerová

Obsah

7

Prolog

Poznejte své tvořivé já
Okouzlete se psaním

11

Úvod

O tvůrčím psaní
O kreativitě
O cvičebnici

17

Než začnete psát

Co potřebujete pro psaní?
Proč chcete psát?
Nepřátelé a pomocníci
Začněte krátkým textem
Dopis mému tvůrčímu já

29

Nespoléhejte na múzy

Pozorujte
Nasajte atmosféru
Popisujte
Čtěte!
Podporujte svou múzu

41

Vytvořte příběh

A o čem to je?
Určete si žánr
Specifikujte své dílo
Promyslete děj

53

Poznejte svou postavu

Seznamte se
Popište postavu tak,
že ji čtenář nezapomene
Aby postava utkvěla čtenáři
v hlavě!
Kdo vlastně jsi, postavo?
Vžijte se do svých postav
Nezapomínejte na popis
Zápletkovnick

69

Budujte děj

Připravte zápletku
Vygradujte děj
Nebojte se popisem zvýšit
napětí
Napište si osnovu
Nelpěte na osnově

81

Kdo je vypravěč?

Vyprávějte autenticky

Vypravěč jsem já

Kouzlo er-formy

Kombinace pohledů

89

Jak se bude vyprávět

Kompozice není sprosté slovo

Retrospektiva neznamená

jen vzpomínka

97

Jak na dobrý dialog

Nebojte se dialogu

Každá postava má svou řeč

Mocný dialog

Reálné nereálné dialogy

Uvozovací věty

113

Příběh ukončete

Co se mohlo stát?

Změňte konec příběhu

Nebojte se přepisovat

Text po sobě čtěte

Kam s hotovým textem?

125

Mé spisovatelské já

Najděte svůj styl

Zkoušejte neznámé

Experimentujte

Opojný pocit

Dílo vydejte

Pamatujte, proč jste začali

10 nejčastějších

spisovatelských chyb

Osobní tipy na knihy, které

doporučujeme si přečíst

145

Závěr

Co jste se naučili?

Inspiraci pronásledujte palicí

O projektu Kurzy z obýváku

Poděkování

Doslov

Přílohy

Mapa tvůrčího procesu

5 tipů, jak se stát spisovatelem

Vysvětlení pojmů, které jsme

v cvičebnici použily

Můj originální slovník

Moje spisovatelské

postřehy

Prolog

Poznejte své tvořivé já

Pokud držíte v rukou naši cvičebnici, jste přirozeně zvědaví a tvořiví. Možná vám v šuplíku leží rozepsaný román, pár povídek nebo teenagerovských básní. Možná sníte o chvíli, kdy svůj román v klidu dopíšete, a nejlépe na jihu Francie. Možná jste zažili něco výjimečného, plachtili jste se na širém moři, prozkoumali část amazonského pralesa nebo jste zdolali nejtěžší překážku vašeho života a chcete se o své zážitky podělit. Možná jste slyšeli od svých známých tolik příběhů, že by jejich vyprávění vydalo na sagu. Možná máte doma děti, kterým nestačí jen číst pohádky ze sbírky Karla Jaromíra Erbena a večer co večer vymýšlíte vlastní příběhy. Dost možná tuto knihu otvíráte s myšlenkou, že tvůrčí psaní prostě jen vyzkoušíte. Důvodů je tolik, kolik vás tyto řádky právě čte.

Neslibuji, že se z vás po dokončení všech cvičení a úkolů stane další Rowlingová nebo Hemingway. Tato cvičebnice vám ale pomůže znovu otevřít ten zavřený šuplík plný úžasných myšlenek, nápadů, prvních vět a odstavců. Věřím, že svou kreativitu (znovu) objevíte a rozvinete, a že také podniknete svůj osobní výlet za inspirací. Je pravděpodobné, že vás psaní chytne natolik, že se stane součástí vašeho života, pokud tomu tak už není. Psaní je totiž parták na celý život. Nemusíte hned psát romány, stačí si zaznamenávat myšlenky, postřehy a pocity. Vše se počítá, a cvičebnice vám rozšíří obzory, o čem a jak je možné psát. Poznáte možnosti jazyka a naučíte se základům stavby příběhů. Ponořte se tedy do svého tvůrčího procesu a světa imaginace.

P.S.: Pokud časem vydáte knihu, pak je to proto, že jste se do psaní zakousli natolik, abyste ustáli počáteční neúspěchy, stohy prvních *draftů* a hromadu připomínek. Přesto jste to nevzdali, radovali se z každého slova a pilovali své věty i vůli.

Andrea Selzerová

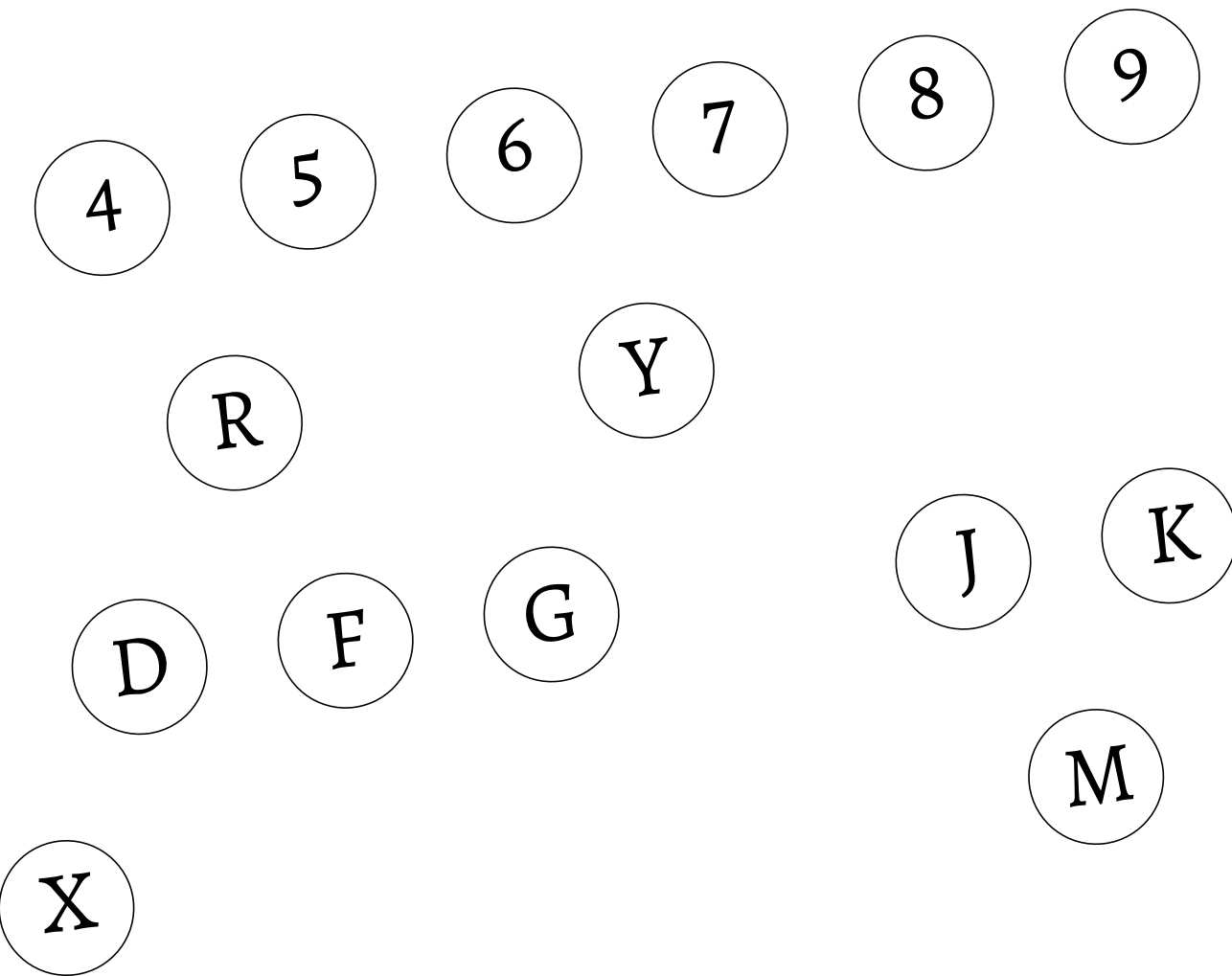
Okouzlete se psaním

Přemýšleli jste někdy nad často propastným rozdílem mezi psaným a mluveným slovem? Proč psané má zvláštní punc a proč dokáže okouzlit daleko více než jen pár prohozených vět? Jako by svět literatury byl něčím úplně jiným než jen příběh vyprávěný někým v hospodě. A je to tak. Literatura totiž není jen příběh. Je na ní krásné, jak je mnohohrstevná a jak díky ní můžete promlouvat několika způsoby.

Se slovy si můžete hrát dle libosti, ale k vytvoření příběhu potřebujete přece jen znát nějaké základy. Díky naší cvičebnici získáte vhled do psaní, pochopíte, jak se správně vykreslují postavy, tvoří dialogy, a jak se celý příběh staví. Kromě toho vás povzbudíme, psaní totiž není žádná elitářská činnost, neříkáme, že je jednoduché, ale trůfáme si říct, že je pro všechny, kdo chtějí psát a kdo jsou ochotni tomu něco obětovat. A na závěr: berte vše jen jako návod. Kritiku, pokud je konstruktivní, přijímejte jako dar, ale odrazující posměšky ignorujte. Je jen na vás, jak výsledné dílo bude vypadat, dejte do toho vše. Doufáme, že se do psaní zamilujete stejně jako my a že vám k tomu naše cvičebnice pomůže.

PS: Buďte kreativní nejen při samotném procesu psaní, ale i při plánování a chystání se na psaní. Žijte psaním a vytvořte si pro něj příjemný prostor, kde vám bude dobře.

Alžběta Bublanová

Úvod

O tvůrčím psaní

Naučit se tvůrčímu psaní není sice snadné, ale není to ani nemožné. Tvůrčí psaní je řemeslo jako každé jiné, proto je zcela pochopitelné, že se vyučuje stejně jako film, fotografování či kresba. A pro koho je? Pro každého, kdo chce a má opravdu zájem se psaní naučit. Není to ani tak o talentu, jako o houževnatosti a vůli.

Je jedno, jestli chcete rozumět tvůrčímu psaní proto, že toužíte jednou vydat román nebo si jen psát pro sebe, umět správně vyjádřit své myšlenky vám přinese spoustu pozitiv. Kromě již zmiňovaného, a sice, že možná jednou budete mít vlastní knihu, pochopíte lépe svět, budete se v něm lépe cítit, vypíšete se ze svých traumat, pocitů a pojmenujete to, co ve vás je.

Naučíte se soustředěnosti, disciplíně a zároveň pochopíte, jak pracujete a co od sebe samých chcete. Zdokonalíte si slovní zásobu a probudíte v sobě fantazii, která se vám může hodit třeba při vyprávění pohádek svému dítěti.

Co k psaní potřebujete?

Kromě vnitřního náboje potřebujete dobrého průvodce, který vás naučí základním technikám a provede možnostmi psaní. Pak už potřebujete jen trénovat. Právě čas a praxe vaše psaní tříbí a zdokonaluje. Vše, co napíšete, váš um rozvíjí.

Pokud již píšete nějakou dobu, o psaní už ledacos víte. Minimálně víte, kdy a kde se vám tvoří nejlépe a která témata jsou vám blízká. Držíte-li ale v ruce tuhle knihu, tušíte, že literatura skýtá mnoho dalšího a můžete v ní mnoho nového objevovat. Cvičebnice vám přinese další pohledy a možnosti tvůrčího psaní.

Vám, kdo s tvůrčím psáním začínáte, gratuluji! Máte před sebou dobrého průvodce, který vás navede na správnou psací cestu a prohloubí váš tvůrčí proces.

O kreativitě

Kreativita neboli tvořivost je přirozenou součástí každého z nás. Není to nadpřirozená schopnost nebo něco, čím disponuje jenom určitá skupina lidí. Možná jsme přijali teorii, že být kreativní je věc daná umělcům. Možná jen nevíme o tom, že i my se tvůrčím způsobem den co den vyjadřujeme, a třeba i rovnou tvoříme. Kolik úžasných dortů jste upekli, jak originálně si organizujete svůj diář, jak nápaditě se oblékáte, jak se v práci postavíte k úkolu nebo vyřešíte hádku svých dětí? Způsob, jakým o svých činnostech přemýšlíte a jak je uděláte, je projev vaší kreativity.

Pokud vyjdeme z předpokladu, že každý z nás je schopen tvořivosti, proč se někdo cítí málo tvůrčí nebo dokonce vůbec? Zaprvé je zapotřebí si začít všimnout toho, co a jak děláme, a zadruhé je důležité svou odlišnost ocenit a pracovat s ní. Každý je přece jiný a projevuje se jinak!

Jak rozvíjet svůj tvůrčí potenciál?

Kouzlo tvořivosti spočívá v *autenticitě*, různorodosti a svobodě. Každý máme jedinečné dary vytvářet různé věci různým způsobem. Pokud si dovolíme tyto dary či talenty přijmout, rozvíjet a praktikovat, tvůrčí síla je živá, proudí a obohacuje nejen vás samotné tím, že žijete v souladu s vlastním tvůrčím potenciálem a máte ze života čistou radost, ale obohacuje také vaše okolí a svět. Třeba dostanete nápad, který realizováním vylepší potravinový systém, nebo složíte píseň, která zlepší svým posluchačům v rádiu náladu, nebo napíšete knihu, která ve čtenáři zažehne vášně, něco si uvědomí a změní svůj život.

Vaše tvořivost potřebuje jedno: svobodně ji praktikovat. Tato cvičebnice vás přiměje konstruktivně přemýšlet a tvořit. Berte ji jako průvodce k zmapování vašeho potenciálu. Dovolte si být sví, zkoumat a experimentovat, a když najdete to, co je vám vlastní, pokračujte s větší vášní. Uvidíte, jak se vám rozzáří oči a dny.

O cvičebnici

Cvičebnice obsahuje 10 témat a 47 cvičení, která vás krok za krokem provedou základy tvůrčího psaní. Témata na sebe navazují, proto doporučujeme cvičebnici procházet postupně. Kromě praktických cvičení v knize naleznete mapu vašeho tvůrčího procesu, přehled 10 nejčastějších spisovatelských chyb, prostor pro vaše spisovatelské postřehy a váš originální slovník, který si za pochodu sami vytvoříte.

Každé cvičení je podpořeno spisovatelskou nebo tvůrčí radou, příkladem či doplňujícím úkolem k celkovému pochopení dané látky. Některé úkoly jsou náročnější, jiné se vám budou plnit snáze. Pokud vás některé cvičení překvapí svou obtížností, přeskočte ho a jděte na jiné, a pak se vraťte k předchozímu, anebo si dejte pauzu, projděte se, něco snězte, vyspěte se a do cvičení se znova dejte.

Při psaní cvičebnice jsme především myslely na ty, kteří s psaním začínají, mají v hlavě příběh, a neví, jak ho dostat na papír. Myslely jsme ale i na pokročilé psavce, kteří zde mohou nalézt řadu inspirace, návodů a vysvětlení pro své další psaní.

Kromě stavby příběhu, vykreslení uvěřitelných postav, důvěryhodných dialogů, barvitějšího vypravování, osvojení si editací a přepisování, cvičebnice pracuje také s kreativitou, touhou psát, uvádí tipy na to, jak a čím se rozepsat, na co by měl spisovatel v začátcích myslet a jakých návyků se držet, kde může čerpat inspiraci a co mu pomůže v překonání tvůrčího bloku. Kniha poskytuje také prostor pro rozvíjení vašeho jedinečného autorského hlasu a stylu.

Cvičebnice vychází z praxe obou autorek a nabízí komplexní pohled na tvůrčí psaní.

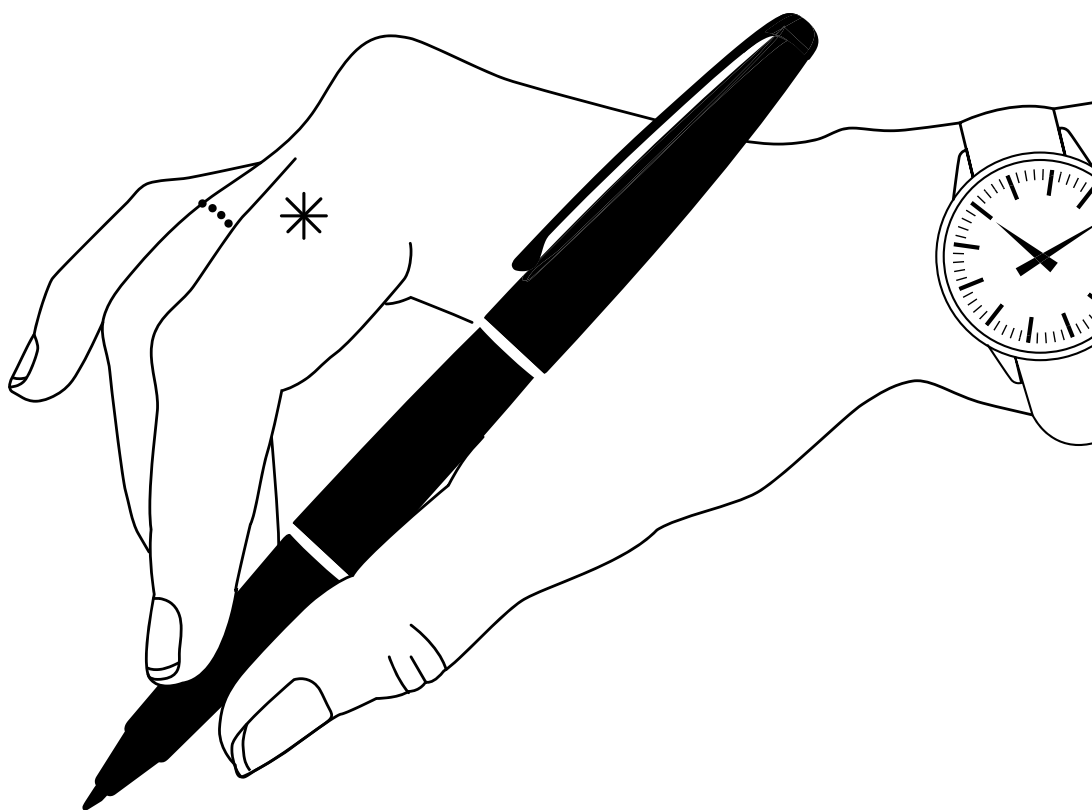
Jak na cvičení v psaní?

1. Vyhradte si čas na své psaní. Ze začátku zkuste psát jednou týdně. Určitě se netrapte dlouhými hodinami psaní, stačí si vyšetřit třeba patnáct minut. Berte tento čas jako exkluzivní čas, určený jen pro vás.

2. Najděte si takové místo, kde se budete moci soustředit a nebudete neustále rušeni. Vyzkoušejte různá místa, je dost možné, že vás ztichlý, opuštěný dům bude ve tvůrčím procesu ubíjet, a hlučná kavárna vás bude naopak inspirovat.
3. Pište pravidelně. Pokud vás životní situace na nějaký čas vykolejí ze zajetých psacích rituálů, vraťte se k psaní, až to bude možné a pokračujte tam, kde jste skončili.
4. Dejte si na vše dost času a netrapte se, když vám zrovna něco nepůjde. Dovolte si do cvičebnice napsat i informaci o tom, že vám psaní zrovna nejde. Cvičebnice je pouze vaše a nikdo vás nebude hodnotit.
5. Nehodnoťte své cvičební texty. Jde o to, abyste si každé cvičení zkusili, nikoli abyste je měli dokonalé. Snažte se být k sobě hodní a dopřejte si tvůrčí svobodu, které ve školách většinou neholdují.
6. Nebojte se do cvičebnice psát, škrtat nebo i kreslit. Do listů s názvem Moje spisovatelské postřehy vpisujte své vlastní myšlenky, nápady, osnovy, dějové linky... Zapište si i své pocity ze samotného psaní, z toho, jaké děláte pokroky, s čím třeba bojujete a co vám pomáhá...

*„Každý spisovatel má své vlastní metody, ale myslím,
že jednu vlastnost musí mít všichni společnou – trpělivost.“*

Lucie Hlavinková

Než začnete psát

V první kapitole si řekneme, jak je důležité si uvědomit, proč vlastně chci psát a co k tomu potřebuji. Je na každém z nás, co ke svému psaní potřebuje. Někdo preferuje klid svého pokoje, jiný ruch kavárny. A proč se na psaní nepřipravit? Vždyť například sportovci si kupují vhodné vybavení, hledají nejlepší posilovny a studují vše o svalech, takže i vy se na psaní připravte, než se do něj pustíte.

Nespěchejte na psaní, dopřejte si čas a prostor a než se pustíte do psaní, chvíli o všem přemýšlejte. Nepřeskakujte jednotlivé fáze a začněte něčím krátkým. Na napsání pětisetstránkového románu bude času ještě dost, nejdříve si zkuste zestručnit dialog vyposlechnutý v tramvaji, popsat podzimní atmosféru, zamyslet se nad tím, jak udělat situaci vtipnou či naopak strašidelnou nebo napsat krátké zamyšlení nad tím, proč vůbec chci psát.

Někdo píše proto, že chce být slavný, jiný se potřebuje vypsat ze svých emocí. Ať děláte cokoli, vždy je dobré vědět, proč to děláte. Zní to jako banální věta, ale často nevíme, proč některé věci děláme, respektive necháváme promlouvat naše podvědomí, což je dobře, ale není od věci se někdy do toho podvědomí podívat a nalít si čistého vína. Znat své důvody, proč píš, je nesmírně osvěžující. Když budete vědět, co od psaní chcete, lépe dosáhnete svých cílů.

Další výborná pomůcka je znát dopředu své překážky. Psaní je krásná věc, ale to neznamená, že půjde vše od začátku hladce. Už sami sebe nějaký ten pátek znáte, popřemýšlejte, co vám může v psaní bránit, a pamatujte, že na cestě k napsání textu, o kterém sníte, vás může potkat spousta překážek, ale i objevů. Poznávejte své tvůrčí já, je to přidaná hodnota k samotnému psaní.

Co potřebujete pro psaní?

Ještě než začnete psát, je dobré si uvědomit, co potřebujete pro psaní. Kromě papíru a tužky se zamyslete nad tím, co budete ještě potřebovat?

Cvičení: Sepište pět věcí, které k psaní potřebujete:

1.

2.

3

4.

5.

Spisovatelská rada: Základem všeho může být i to, že se prostě rádi nebo raději vyjadřujete psaným slovem. Jste fascinovaní možnostmi výběru správných slov a pomocí nich vyjádřit mnohé.

Tvůrčí rada: Nezapomněli jste si rozvrhnout čas na psaní? Promyslete, kolik času budete svému psaní věnovat. Dejte si pozor, abyste si nekladli velké časové nároky. Berte svůj čas na psaní jako čas pro sebe.

Proč chcete psát?

Bez vyhrazeného času na psaní nic nenapíšete. Bez chuti ale také ne. Podpořte své psaní tím, že si uvědomíte, proč chcete psát. Sepsání vaší motivace k psaní vám pomůže k chuti psát. Kdykoli pak budete mít čas, vzpomeňte si na svůj záměr. Psaní vám pak půjde snáz.

Cvičení: Napište tři hlavní důvody, proč chcete psát.

1.

2.

3

Spisovatelská rada: Každý má jiné důvody k psaní, proto se nenechejte zviklat ostatními, jen vy víte, co chcete. Není nic špatného na tom, mít za cíl sepsat rodinný příběh bez ambice ho vydat, ale ani není odsouzeníhodné chtít poslat do světa komerční *bestseller*.

Tvůrčí rada: Pozor na velká a obecná očekávání jako je Chci napsat knihu. Zkuste svůj záměr lépe a měřitelně definovat. Třeba *Do tří měsíců chci napsat první koncept své knihy*.

Nepřátelé a pomocníci

Analyzujte svou tvůrčí situaci. Uvědomit si, co vám v psaní brání a co pomáhá, vás posune. Pokud známe sami sebe, známe své umění.

Cvičení: Z každého ze dvou sloupců zakroužkujte tři slova, která zobrazují to, co vám v psaní brání a co vám naopak v psaní pomůže. Nad slovy moc nepřemýšlejte, vybírejte i očima.

Co mi v psaní brání	Co mi v psaní může pomoci
Já	Já
Čas	Čas
Přehršel nápadů	Nápad
Tvůrčí blok	Tvůrčí blok
Narušitelé	Zjištění
Prokrastinace	Četba
Cenzura	Příroda
Samota	Pohyb
Kritika	Kreativita
Frustrace	Uvolnění
Napodobování	Autenticita
Povrchnost	Hloubka
Ctižádost	Ctižádost
Teorie	Chuť

Spisovatelská rada: Možná jste si všimli, že jakmile se projdete, svět vidíte a vnímáte hned jinak. Vráťte se vám energie, vytříbí se vám myšlenky, napadne vás řešení. Pokud trpíte nadměrou nápadů, pohyb a čas pro dozrání nápadu může být to pravé. Pokud vás trápí *prokrastinace*, čemu se vyhýbáte? Uvědomit si, jak jste na tom, je pro tvorbu a další posun významné.

Tvůrčí rada: To, co vás v psaní zdánlivě omezuje, vám nakonec může pomoci. Vezměme si například tvůrčí blok. Když máte blok, nikam se neposouváte. A to možná právě potřebujete! Berte tvůrčí blok jako odrazový můstek pro váš další vývoj. Zjistěte, co vás brzdí, a až budete připraveni, uskutečňte ty správné kroky vpřed.

Úkol: Zamyslete se, jak můžete uplatnit své „pomocníky“ a kam vás vedou vaši „nepřátelé“.

.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Začněte krátkým textem

Abyste podpořili chuť psát, vždy se snažte cokoli dokončit! A to tak, že začátek nepřepálíte. Procvičte se v krátkých cvičeních a textech. V případě knihy si udělejte plán, kdy budete psát kapitolu za kapitolou nebo napíšete tři strany denně.

Cvičení: Vyberte si jedno sousloví nebo větu, kterou rozvinete a dokončíte.

1. Milý deníčku,...
2. Každý den začíná...
3. Petr měl všechno kromě...
4. Každý příběh má svého hrdinu. Mým hrdinou jsem já...
5. Babiččina kuchyně. Napište, jak jste se v ní cítili,
co jste tam viděli, dělali...
6. Představte si ducha, který bere do ruky pero a píše...
7. Napište člověku, kterého jste dlouho neviděli.
8. Máte rádi svetry?

*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

Spisovatelská rada: Buďte na sebe hodní a v této chvíli nepřepalte ani sebekritiku. Pište tak, jak vám to půjde. Dovolte si i chyby. Důležité ovšem je, abyste se rozepsali a nepřestali psát. Na přepisování a kritiku bude spousta času později.

Tvůrčí rada: Pokud se psaním (opět) začínáte, nechte se vést svou tužkou a myslí a pište spontánně to, co vás napadne. Automatickým psaním se dostanete do stavu uvolnění a psaní na „přání“ vám půjde lépe.

Dopis mému tvůrčímu já

Nyní víte, proč chcete psát, co vám v psaní brání a pomáhá. Víte, že je důležité vaši tvorbu zpočátku nepřepálit a mít malé a realizovatelné cíle, které vedou k těm větším. Nastal čas si napsat dopis, ve kterém se zavázete k další tvořivé práci.

Cvičení: Napište si tři věci, které můžete udělat pro to, abyste naplnili svůj záměr psát:

1.

2.

3

Spisovatelská rada: Berte své psaní jako poslání a berte ho vážně, pokud cítíte, že psaní je pro vás důležité a naplňující.

Tvůrčí rada: K realizaci vašich záměrů doporučujeme si napsat, a dokonce i poslat dopis, ve kterém se zavázete ke svému umění. Slibte si, že budete dodržovat výše uvedené rady a že na sebe budete hodní. Při sepisování dopisu nešetřete fantazií a hlavně se bavte!

Moje spisovatelské postřehy

Nespoléhejte na múzy

E

T

U

H

J

N

M

„Samotné psaní je pro mě jen jedna z tvůrčích činností, baví mě pozorovat, vše si zapisovat a dávat do souvislosti. O psaní přemýšlím, vím, že mi písmenka sama na papír nenapadají.“

Alžběta Bublanová

V této části se zaměříme na vás, tedy na vaše umění psát a pomineme to, že psaní je dar z nebes. První věc, kterou byste se měli naučit, je pozorovat. To je první krok k tomu stát se spisovatelem. Dále si řekneme, jak jít inspiraci naproti a jak se zdokonalit v psaní. Nic není zadarmo, a tak tedy nečekejte na polibek múzy a udělejte první kroky vy.

Inspirace je dostatek, je všude okolo nás, stačí se rozhlédnout, dopřejte si pro sebe chvíli a jen se tak v klidu dívejte, co se děje ve vaší blízkosti. Třeba sedí vedle vás vaše budoucí postava nebo jste zrovna svědkem využitelné zápletky.

Všímejte si i atmosféry, protože ta dělá právě dílo zvláštním a ojedinělým. Schopnost zachytit pravou atmosféru začíná okamžikem, kdy ji budeme umět správně vnímat, užít si ji, vidět a procítit.

Než napíšete první povídku, můžete toho hodně udělat. Například číst, protože psát se naučíte tím, že budete hodně číst a všímat si, jak to dělají druzí. Nejde jen o příběh, ale o styl psaní, způsob vyprávění, dialogy, popisy. Schválně si vezměte k ruce pár knížek a přemýšlejte, jak asi autoři to dílo napsali, co je na knihách kromě samotného příběhu zajímavé.

Pozorujte

Využijte dění kolem vás a ve vás, inspirace je všude. Pozorováním pilujete svůj spisovatelský um a získáte mnoho podnětů pro své psaní. Většina spisovatelů, a možná si tróufneme říct, že snad všichni spisovatelé jsou pozorovatelé. Předávají na papír situace, které mají vždy nějaký reálný základ.

Cvičení: Ať jste teď kdekoli, popište, kde jste, co se děje kolem vás a co cítíte. Stačí pár řádků o tom, co vás zaujme.

.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Spisovatelská rada: Nebojte se jít do hloubky, být konkrétní a uvádět detaily. Zkuste psát i tak, jak se nejopravdověji cítíte. Nestyděte se za své pocity a ptejte se, co se ve vás odehrává. Váš budoucí hrdina to ocení.

Příklad: *Seděla jsem na lavičce, když začalo pršet. Dívala jsem se na kapky a bylo mi smutno.*

Jak by to šlo napsat jinak?

Cítila jsem potřebu obejmout svět, celý svět, ve kterém je nejen moje rodina a mí přátelé, ale i ti, které nemám ráda. Tento pocit trval jen chvíli a pak spolu s kapkami deště někam zmizel.

A jak byste uvedený příklad přepsali vy?

Úkol: Pozorujte své pocity a okolí. Po dobu jednoho týdne si zapisujte své myšlenky, které vás při pozorování napadnou.

Moje spisovatelské postřehy

Nasajte atmosféru

Atmosféra je něco, co je jedinečné a v čem se literární, ale i jiná díla od sebe liší. Možná se vám někdy stalo, že jste danou situaci doslova cítili jako neopakovatelnou epizodu, která má své kouzlo. Využijte toho a snažte se svoje pozorování přenést na papír.

Cvičení: Vzpomeňte si na situaci, která byla pro vás něčím zvláštní, i když se ve skutečnosti nestalo nic neobvyklého. Zapište ji.

.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Spisovatelská rada: I ve zdánlivě obyčejných chvílích se toho může dost udát, když to opravdově popíšete.

Příklad: *Leželi jsme na uválené trávě po obou stranách dívčiny osušky. Dívka ležela na zádech, a to, co si myslela, bylo skryto clonou neprůhledných brýlí, které tmavě zrcadlily svět. Celým povrchem těla přijímala slunce jako nějakou svátost a moje myšlenky pobíhaly sem tam po drobných nožičkách nervů. (Josef Škvorecký, Lvíče, Vydavatelství Ivo Železný, 1996)*

Popisujte

Popis bývá v dnešních románech často opomíjená složka, která je ale důležitá pro zachycení atmosféry, jedinečnost a originalitu díla.

Cvičení: Popište atmosféru ve městě, nejprve za slunečného letního odpoledne, a poté při zimním ponurém večeru.

Spisovatelská rada: Při popisu se zaměřujte na detaily a dejte si pozor na klišé.

Nepovedený příklad: *Venku pršelo a chodníky byly mokré. Lidé chodili s deštníky.*

Úkol: Dokážete si podle tohoto popisu deštivou ulici představit? Jak byste to napsali jinak?

Dobrý příklad: *Ulička na Plechárně v kalifornském městě Monterey je báseň a smrad, randál a skřípění, záchvěv světla a útržek hudby a síla zvyku a stesk a sen.* (John Steinbeck, *Na Plechárně*, překlad Martin Hilský, 1979)

Čtěte!

K dobrému psaní se musíte pročit. Nejúčinnější výuka funguje na četbě děl kvalitních autorů. Nejen že čtením okoukáte, jak to dělají druzí, jiné příběhy vás mohou také inspirovat.

Cvičení: Inspirujte se a jakkoli vytvořte z toho úryvku „své vlastní dílo“. Můžete napsat například nástin příběhu, dialog nebo pár veršů.

Děti už spaly a jeho žena odešla na jakousi schůzi, občanské problémy ji zajímaly podobně jako jejího otce. V jedné zásuvce psacího stolu našel vzadu balíček karet a sedl si s ním k nízkému kulatému stolu. Dospěl v životě k rozcestí, na kterém se nedalo dělat nic než hrát solitér. (John Updike, Milenci a manželé, Odeon, 1984)

Spisovatelská rada: Zkuste si při čtení knih všimnat, jak jsou napsané, jakého mají vypravěče, jakou kompozici autor zvolil. Zaměřte se na věty, jestli jsou dlouhé či krátké, jak si s nimi spisovatelé pohrávají, jaká volí slova a kdy přicházejí se *zápletkou* či změnou děje.

Úkol: Zalovte v knihovně na jiném místě, než na které běžně chodíte a užijte si jiný žánr. Inspirací vám může být i kniha, která se vám nelíbí, ale zaujme vás v ní například netradiční vyprávěčská technika.

Podporujte svou múzu

Většinou platí, že autoři, kteří čekali na pořádný polibek múzy, čekají dodnes a napsali možná pět stran a jsou stále nažhaveni napsat dalších pět stran, ale polibek nikde. Vy nečekejte a pište. Dokažte své múze, že jste to vy, kdo tvoří slova na papír, nikoli ona.

Cvičení: Na základě následujících slov načrtněte možný příběh. A pokud si troufáte, pusťte se rovnou do textu.

Ostrý řez

Žárlivost

Pýcha

*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

Spisovatelská rada: Nikdy nevíte, kdy vás múza políbí, proto si s sebou noste zápisník a všechny nápady si do něj zaznamenejte. I když to budou jen střípky nebo zachycený rozhovor na ulici. Třeba z toho jednou vznikne velké dílo.

Tvůrčí rada: Nespoléhejte na múzu, a pište, nejlépe na místech, kde se to zdánlivě vůbec nehodí, například v přeplněné tramvaji. Dokážete tak (hlavně sami sobě), že jste to vy, kdo píše, nikoli klidné místo, víno a ona pověstná múza. Když nebudete vědět o čem psát, pište, co vás právě napadne, anebo co vidíte či slyšíte.

Úkol: Založte si spisovatelský zápisník a zachycujte si do něj každou inspiraci.

Tip: Nebo použijte tuto cvičebnici a vkládejte do ní průběžně své spisovatelské postřehy.

.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.